

10 Soruda YKTK Anlaşmaları

Çakmak Avukatlık Bürosu

DEİK Yayınları: 781-2012/2-d2
Dış Ekonomik İlişkilerde Güncel Konular Serisi
ISBN NO: 978-605-5979-13-3

10 Soruda YKTK Anlaşmaları

DEİK- Dış Ekonomik İŐiŐkiler Kurulu

Dış Ekonomik İŐiŐkiler Kurulu (DEİK) 5174 sayılı Kanun'un 58. maddesi kapsamında Türk zel sektörünün küresel ekonomiye yüksek katma değerli entegrasyonuna ilişkin faaliyetlerini sürdüren bir iş dünyası kuruluŐudur. Bu çalışma ile ilgili her türlü yazıŐma için DEİK ile irtibat kurabilirsiniz.

Dış Ekonomik İŐiŐkiler Kurulu (DEİK)
TOBB Plaza Harman Sokak No: 10 - 34394
Esentepe/ŐiŐli/ İstanbul-Türkiye
Telefon: (+90) (212) 339 50 00
Faks : (+90) (212) 270 30 92
E-posta: info@deik.org.tr
www.deik.org.tr | www.turkey.now.org | www.ydy.gov.tr

Türk Őirketlerinin yurtdışı yatırımlarına faydalı olacak bilgiler için Ekonomi Bakanlığı ve DEİK iŐbirlięiyle hazırlanan www.ydy.gov.tr adresini ziyaret edebilirsiniz.

Çakmak Avukatlık Bürosu

1993 yılında Ankara'da kurulmuş olan Çakmak Avukatlık Bürosu, şirketler hukuku, birleşme ve devralmalar, proje finansmanı, rekabet hukuku ve uyuşmazlıkların çözümü konuları başta olmak üzere pek çok alanda hukuki hizmet sunmakta ve inşaat, altyapı, madencilik, enerji, petrol, doğalgaz, sağlık ve telekomünikasyon başta olmak üzere pek çok sektörden yerli ve yabancı şirketlere danışmanlık hizmeti vermektedir.

Çakmak Avukatlık Bürosu

Piyade Sokak, Portakal Çiçeği Apt. No: 18 C Blok, Kat: 3, 06550
Çankaya, Ankara-Türkiye
Telefon: (+90) (312) 442 4680
Faks: (+90) (312) 442 4690
E-posta: inquiry@cakmak.av.tr
www.cakmak.av.tr

Yasal Uyarı

Bu çalıŐmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri kanununun 35'inci maddesinde öngörülen Őartlara uyulmalıdır. DEİK Genel Sekreterliği'nin ve Çakmak Avukatlık BÜrosu'nun yazılı izni alınmaksızın çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz.

Her hakkı saklıdır © Dış Ekonomik İliŐkiler Kurulu | Çakmak Avukatlık BÜrosu 2012

Bu raporda yer alan bilgiler Dış Ekonomik İliŐkiler Kurulu (DEİK) ve Çakmak Avukatlık BÜrosu tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan elde edilmiştir. Bununla beraber, bu çalıŐmada kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucunda DEİK yelerinin veya üçüncü kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kâr yoksunluğundan veya manevi zararlardan dolayı DEİK ve Çakmak Avukatlık BÜrosu hiŐbir Őekilde sorumlu tutulamaz.

Bu rapor DEİK üyelerini, kamuoyunu ve karar vericileri bilgilendirmek amacı ile hazırlanmıŐ olup herhangi bir ekonomik aktivite iÇin tavsiye veya hukuki görüŐ olarak yorumlanmamalıdır.

Giriş

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları ("YKTK Anlaşmaları"), yatırımcılar için uluslararası yatırım hukukunun en önemli unsurlarından biri olup başlıca amacı, taraf ülke yatırımcılarının diğer taraf ülkede yapacağı yatırımları teşvik etmek, bu ülkelerin ekonomilerinin büyümesine katkıda bulunmak ve yatırımcıları kamulaştırma ve diğer zararlara karşı korumaktır.

Yatırımcılar, yabancı bir ülkede gerçekleştirdikleri yatırımlara ilişkin olarak ticari olmayan veya siyasi risklerle karşılaşabilir ve çeşitli zararlara maruz kalabilirler. Söz konusu siyasi risklerin azaltılması, zararların önlenmesi ve böylece yabancı yatırımların teşvik edilmesi için yirminci yüzyılın ikinci yarısında devletler arasında ikili yatırım anlaşmalarının imzalanması süreci başlamıştır.

İlk YKTK Anlaşması, 1959 yılında Almanya ve Pakistan arasında imzalanmıştır. Dünya çapında YKTK Anlaşmaları sayısı 1991 yılına kadar yalnızca 400 civarında iken 2012 yılı itibariyle 3000'e yaklaşmıştır. 1990'lı yıllarda görülen bu hızlı artış aynı dönem içinde sayıları artan yatırımcı-devlet uyuşmazlıklarıyla da bağlantılıdır. ICSID Tahkim Merkezi'ne 1972 ve 1990 yılları arasında kayıtlı olan 26 adet yatırımcı-devlet uyuşmazlığı varken bu sayı 1990 yılından günümüze kadar 300'e yaklaşmıştır.

Türkiye ilk YKTK Anlaşmasını, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin ardından 1962 yılında Almanya ile imzalanmıştır. Dünyada ilk YKTK Anlaşmasının 1959 yılında imzalandığı düşünüldüğünde, Türkiye'nin yabancı yatırımların teşviki amacıyla YKTK Anlaşması akdetmeyi seçen ilk ülkelerden biri olduğu söylenebilir. 2012 yılı itibari ile Türkiye, 74'ü yürürlükte, 11'i ise onay süreci devam etmekte olduğu için henüz yürürlüğe girmemiş olan toplam 85 ülke ile YKTK Anlaşması imzalamış bulunmaktadır.

Türkiye tarafından 1962 yılında Almanya ile imzalanan anlaşmadan sonra 1985 yılına kadar herhangi bir YKTK Anlaşması imzalanmamış ve 1990 yılına kadar Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşması sayısı 10'u geçmemiştir. Fakat 90'lı yıllarda dünya genelinde YKTK Anlaşmalarının sayısında meydana gelen artışa paralel olarak, Türkiye'nin imzalamış olduğu YKTK Anlaşmalarının sayısında da önemli bir artış gözlemlenmiştir. Türkiye 1991 ve 2000 yılları arasında 50'den fazla ve 2001'den bu yana ise 20'den fazla YKTK Anlaşması imzalamıştır.

Türkiye'nin taraf olduğu ve yürürlükte olan 74 YKTK Anlaşmasından 64 tanesi Avrupa ve Asya ülkeleri ile imzalanmıştır. Türkiye'nin jeopolitik konumu ve ithalat-ihracat faaliyetlerinin neredeyse %85'inin Avrupa ve Asya ülkeleri ile gerçekleştirildiği dikkate alınırsa Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarının büyük çoğunluğunun bu ülkelerle akdedilmiş olması şaşırtıcı değildir.

Konu ile ilgili daha kapsamlı bilgi için Çakmak Yayınlarının "Türkiye'nin Taraf Olduğu Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki Anlaşmaları" çalışmasının incelenmesini öneririz.

1 YKTK Anlaşması nedir?

YKTK Anlaşmaları, iki devlet arasında imzalanmakta olup, bir devletin gerçek veya tüzel kişileri tarafından diğer devletin ülkesinde gerçekleştirilecek yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması amacını taşıyan uluslararası anlaşmalardır. YKTK Anlaşmaları, taraf ülkelerde yapılacak yatırımlara uluslararası hukuk temelinde korumalar sağlayarak yatırımcıların karşılaşabileceği riskleri azaltmakta ve bu sayede her iki ülke ekonomisine de katkıda bulunmaktadır. Bu itibarla YKTK Anlaşmaları, hem yabancı yatırımcıların Türkiye'deki yatırımları hem de Türk yatırımcıların yabancı ülkelerdeki yatırımları bakımından uygulanabilen uluslararası anlaşmalardır.

Bu çerçevede, YKTK Anlaşmaları temel olarak yatırım ve yatırımcı tanımı, kapsamı, izin ve kuruluşu, yatırımcıya uygulanacak muamelede esas alınacak ilkeler, yatırımın kamulaştırma veya siyasi riskler neticesinde zarara uğraması durumunda uygulanacak tazminat ve yatırımcı ile devlet arasında çıkan uyuŐmazlıklar için çözüm yolları gibi söz konusu yatırımı korumaya yönelik çeşitli hüküm ve şartlar içermektedir.

2 YKTK Anlaşmaları yatırımcılara ne gibi avantajlar sağlar?

Yatırımcı perspektifinden, yatırımın yapılacağı ülkenin farklı bir hukuk sistemine ve yatırım mevzuatına sahip olması çeşitli belirsizlikleri beraberinde getirebilmektedir. Hukuk sistemlerinin ve yatırımlara uygulanacak mevzuatın ülkeden ülkeye farklılık göstermesi ve bu kuralların yatırımcının alışık olduğu kurullardan farklı olması, yatırımcının yatırımı bakımından beklenmedik zararlara ya da maliyet artışlarına yol açabilecek nitelikte olduğundan yatırımı caydırmakta; neticede hem ev sahibi ülkenin, hem de yatırımcı devletin ekonomisine zarar vermektedir.

YKTK Anlaşmaları, hukuk sistemlerinden kaynaklanan farklılıkları ve riskleri mümkün olduğunca azaltarak yatırımcının yatırımına adil, şeffaf, objektif ve uluslararası standartlarda muamele gösterilmesini temin etmeye çalışmaktadır. YKTK Anlaşmaları, örneğin, yatırıma yapılacak muamelelerin millî muamele ve en çok gözetilen millet prensipleri gibi uluslararası standartlarda olmasını, bir kamulaştırma veya devletleştirme halinde yatırımın gerçek bedelinin gecikmeksizin ödenmesini, transferlerin gecikmeksizin yapılmasını ve yatırımcılarla devlet arasında herhangi bir uyumsuzluğun ortaya çıkması halinde uluslararası tahkim imkanının tanınmasını düzenleyerek yatırımcı açısından risk yaratabilecek hususlarda belirsizlikleri ortadan kaldırmaktadır. Bu anlamda YKTK Anlaşmaları, daha güvenli ve istikrarlı bir yatırım ortamı yaratılmasına hizmet etmektedir.

Yabancı yatırımcılara sunulan bu imkanlardan öne çıkan bazıları şunlardır:

• En Çok Gözetilen Millet Muamelesi

En çok gözetilen millet muamelesi, YKTK Anlaşması imzalayan iki devletin, birbirlerinin yatırımcılarına diğer üçüncü bir ülkeye tanıdıklarından daha az ayrıcalıklı ve elverişli imkânları sağlamayacaklarını garanti altına almaktadır. Böylece anlaşmaya taraf olan ülkenin yatırımcısı ev sahibi ülkede üçüncü ülkelerin yatırımcılarının yararlandığı en avantajlı imkanlardan yararlanarak onlarla rekabet edebilecek konuma getirilmektedir.

• Milli Muamele

Millî muamele, aralarında YKTK Anlaşması bulunan iki devletin, anlaşmanın karşı tarafı devletin yatırımcısına kendi yatırımcısına tanıdığından daha az ayrıcalıklı imkan tanımayacağını garanti altına almaktadır. Böylece yabancı yatırımcı, ev sahibi ülkenin kendi yatırımcılarıyla rekabet edebilir konuma getirilmektedir.

• Devletleştirme ve kamulaştırma

Ev sahibi ülkede kamu yararı gereği özel mülkiyetin kamulaştırılması ve devletleştirilmesi mümkün olabilir. Fakat YKTK Anlaşmalarıyla birlikte yatırımcı doğrudan ve dolaylı kamulaştırma ve devletleştirme gibi durumlarda yatırımın gerçek bedelinin kendisine ödeneceği garantisine sahip olmakta ve böylece kamulaştırma ve devletleştirme riskine karşı korunmaktadır.

• Gelirlerin transferi

Yabancı yatırımcıların ev sahibi ülkede gerçekleŐtirdiĐi yatırım kapsamındaki faaliyetlerinden doğan temettü, kar, satış bedelleri, çeşitli anlaşmalar karŐılıĐında ödenecek meblağlar, tazminat bedelleri, yatırıma ilişkin kredi taksitleri gibi meblağlar bankalar veya özel finans kuruluŐları aracılığıyla yurtdıŐına serbest bir Őekilde transfer edilebilmektedir.

• Tahkim

YKTK Anlaşmaları, yatırım uyuşmazlıklarının uluslararası tahkim aracılığıyla çözümlenmesine imkan vererek yatırımcılara ev sahibi ülkenin yargı sistemine tabi olma dışında bir seçenek sunmaktadır. Yatırımcı ile ev sahibi devlet arasındaki sözleŐmelerde tahkim öngörülmemiŐ olsa bile yatırımcının YKTK Anlaşması'na istinaden ev sahibi devlet aleyhine uluslararası tahkime baŐvurması mümkündür.

3 YKTK Anlaşmalarında yatırım uyuşmazlıklarının çözümü için hangi yollar öngörülmektedir?

Herhangi bir uyuşmazlık ortaya çıktığında için temel prensip, uyuşmazlığın ilgili ülkenin yerel mahkemelerince, yine ilgili ülkenin usul hukuku kuralları doğrultusunda çözümlenmesidir. YKTK Anlaşmalarının temel özelliklerinden biri yatırımcıya yatırım uyuşmazlıklarının çözümü için devlet mahkemelerine başvurmanın yanı sıra uyuşmazlığı uluslararası tahkime taşıma imkanını vermesidir. Normalde taraflar arasındaki ticari bir ilişkiden kaynaklanan bir uyuşmazlığın çözümü amacıyla bir tarafın tahkime başvurabilmesi için, bu konunun sözleşmede özel olarak düzenlenmiş olması, yani sözleşmede bir tahkim şartının yer alması gerekir. YKTK Anlaşmaları altında uluslararası tahkime gidilebilmesinin farkı ve ayrıcalıklı durumu da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Yatırımcı ile ev sahibi devlet arasında imzalanan sözleşmede, siyasi, hukuki ya da ticari çeşitli sebeplerden dolayı bir tahkim maddesi yer almasa dahi, yatırımcı ilgili YKTK Anlaşması'ndaki tahkim maddesine dayanarak uyuşmazlığın uluslararası tahkim aracılığıyla çözülmesini talep edebilmektedir. Yani yatırımcı, ev sahibi devletle sözleşmesel ilişkisine dayanarak değil, iki devlet arasındaki bir uluslararası anlaşmanın kendisine verdiği yetkiye dayanarak tahkim yoluna başvurabilmektedir. YKTK Anlaşmalarında en çok tercih edilen tahkim mercilerinden bazıları Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez (ICSID), Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkim Divanı ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu Kuralları'na (UNCITRAL) dayanan ad-hoc tahkimidir.

4 YKTK Anlaşmalarında öngörülen tahkim mekanizmaları neden önemlidir?

Yatırımcı bakımından tahkim mekanizmasının temel avantajları Şunlardır:

- Tahkim imkanı, genelde oldukça karmaŐık olan ve konuya ilişkin teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren uyuşmazlıkların yerel mahkemeler yerine, tarafların kendilerinin atadığı, yatırım konularında uzman ve benzer uyuŐmazlıklarda tecrübe sahibi hakemler tarafından çözülmesine olanak sağlamaktadır.
- Taraflardan birinin devlet olduğu yatırım uyuŐmazlıklarında uyuşmazlığın davalı devletin mahkemeleri önünde görülmesi halinde, devlet lehine ve yabancı yatırımcı aleyhine karar verilmesi riski ortaya çıkmaktadır. Uyuşmazlığın tarafların atadığı hakemlerce çzmlandığı tahkim mekanizmasında ise bu risk en aza indirilmekte ve adil bir sonuç alma ihtimali güçlenmektedir. Ayrıca bu Őekilde tarafsız bir tahkim imkanının bizatihini varlığı dahi devletlerin keyfi uygulamalarının önünde caydırıcı bir engel teşkil edebilmektedir.
- Tahkim gerek yargılama usulü, gerekse yatırımcının kullanabileceği ispat araçları bakımından yerel mahkemelere kıyasla yatırımcıya daha geniş imkanlar sunmaktadır.
- Yerel mahkemelerde temyiz süreci ile birlikte genelde oldukça uzun bir sreye yayılan yargılamayla kıyaslandığında uyuŐmazlıklar tahkim mekanizması ile daha kısa sürede çözümlenebilmektedir.

5 Türkiye hangi ülkelerle YTKK Anlaşması imzalamıştır?

a. Türkiye'nin Taraf Olduğu ve Yürürlükte Olan YTKK Anlaşmaları Listesi¹

Ülkeler	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi ²	Resmi Gazete Sayısı	Yürürlük Tarihi
ABD	03.12.1985	13.08.1989	20251	18.05.1990
Afganistan	10.07.2004	01.04.2005	25773	19.07.2005
Almanya	20.06.1962	27.07.1963	11465	05.12.1965
Arjantin	08.05.1992	30.03.1995	22243	01.05.1995
Arnavutluk	01.06.1992	27.06.1996	22679	26.12.1996
Avustralya	16.06.2005	19.06.2009	27263	29.06.2009
Avusturya	16.09.1988	10.02.1991	20782	01.01.1992
Azerbaycan	09.02.1994	26.05.1997	23000	08.09.1997
Bangladeş	12.11.1987	13.09.1989	20281	21.06.1990
Belarus	08.08.1995	12.01.1997	22875	20.02.1997
Belçika-Lüksemburg	27.08.1986	08.10.1989	20306	04.05.1990
Birleşik Arap Emirlikleri	28.09.2005	15.06.2011	27965	24.07.2011
Birleşik Krallık	15.03.1991	09.05.1996	22631	22.10.1996
Bosna ve Hersek	21.01.1998	04.05.2000	24039	29.01.2002
Bulgaristan	06.07.1994	04.05.1997	22979	22.09.1997
Çek Cumhuriyeti	29.04.2009	15.01.2012	28174	18.03.2012
Çin Halk Cumhuriyeti	13.11.1990	01.05.1994	21921	20.08.1994
Danimarka	07.02.1990	27.05.1992	21240	01.08.1992
Endonezya	25.02.1997	10.05.1998	23338	28.09.1998
Estonya	03.06.1997	02.02.1999	23599	29.04.1999
Etiyopya	16.11.2000	08.03.2005	25749	10.03.2005
Fas	08.04.1997	04.05.2004	25452	31.05.2004
Filipinler	22.02.1999	22.07.2005	25883	17.02.2006
Finlandiya	13.05.1993	26.01.2006	26061	23.04.1995
Fransa	15.06.2006	26.06.2009	27270	03.08.2009
Gürcistan	30.07.1992	04.06.1995	22303	28.07.1995
Hırvatistan	12.02.1996	11.04.1998	23310	21.04.1998
Hindistan	17.09.1998	17.09.2003	25232	18.10.2007
Hollanda	27.03.1986	08.09.1989	20276	14.11.1989

1.Eylül 2012 itibariyle güncel listedir.

2.Onay kanununun değil, ilgili anlaşma metninin yayımlandığı Resmi Gazete bilgileri yer almaktadır.

lkeler	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi ²	Resmi Gazete Sayısı	Yürürlük Tarihi
İran	19.12.1996	25.02.2005	25738	13.04.2005
İspanya	15.02.1995	01.12.1997	23187	03.03.1998
İsrail	14.03.1996	02.09.1998	23451	27.08.1998
İsveç	11.04.1997	15.07.1998	23403	08.10.1998
İsviçre	03.03.1988	06.10.1989	20304	21.02.1990
İtalya	22.03.1995	02.03.2004	25390	02.03.2004
Japonya	12.02.1992	16.01.1993	21467	12.03.1993
Katar	25.12.2001	02.08.2007	26601	12.02.2008
Kazakistan	01.05.1992	11.02.1995	22199	10.08.1995
Kırgızistan	28.04.1992	12.02.1995	22200	31.10.1996
Kore (Güney)	14.05.1991	02.05.1994	21922	04.06.1994
Kuveyt	27.10.1988	09.10.1990	20660	25.04.1992
Kba	22.12.1997	15.09.1999	23817	23.10.1999
Letonya	18.02.1997	02.02.1999	23599	03.03.1999
Libya	25.11.2009	14.04.2011	27905	22.04.2011
Litvanya	11.07.1994	05.07.1997	23040	07.07.1997
Lübnan	12.05.2004	28.12.2005	26037	04.01.2006
Macaristan	14.01.1992	22.02.1995	22210	22.02.1995
Makedonya	14.07.1995	07.07.1997	23042	27.10.1997
Malezya	25.02.1998	10.05.2000	24045	09.09.2000
Malta	10.10.2003	08.07.2004	25516	14.07.2004
Mısır	04.10.1996	26.07.2002	24827	31.07.2002
Moğolistan	16.03.1998	28.02.2000	23978	22.05.2000
Moldova	14.02.1994	12.01.1997	22875	16.05.1997
Oman Sultanlığı	04.02.2007	13.03.2010	27520	15.03.2010
Özbekistan	28.04.1992	12.02.1995	22200	18.05.1995
Pakistan	16.03.1995	12.02.1997	22903	03.09.1997
Polonya	21.08.1991	21.03.1993	21531	19.08.1994
Portekiz	19.02.2001	19.12.2003	25321	19.01.2004
Romanya	03.03.2008	03.07.2010	27630	08.07.2010
Rusya	15.12.1997	16.05.2000	24051	17.05.2000
Sırbistan	02.03.2001	04.11.2003	25279	10.11.2003
Singapur	19.02.2008	19.02.2010	27498	27.03.2010
Slovakya	09.10.2000	18.12.2003	25320	23.12.2003

Ülkeler	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi ²	Resmi Gazete Sayısı	Yürürlük Tarihi
Slovenya	23.03.2004	04.09.2005	25926	19.06.2006
Suriye	06.01.2004	28.12.2005	26037	03.01.2006
Suudi Arabistan	08.08.2006	03.02.2009	27130	05.02.2010
Tacikistan	06.05.1996	12.09.1997	23108	24.07.1998
Tayland	24.06.2005	03.07.2010	27630	21.07.2010
Tunus	29.05.1991	03.01.2003	24982	28.04.1994
Türkmenistan	02.05.1992	15.01.1995	22172	13.03.1997
Ukrayna	27.11.1996	17.04.1998	23316	21.05.1998
Ürdün	02.08.1993	17.11.2005	25996	23.01.2006
Yemen	07.09.2000	18.12.2003	25320	31.03.2011
Yunanistan	20.01.2000	01.08.2001	24480	24.11.2001

b. Türkiye'nin Taraf Olduğu, İmzalanmış Fakat Yürürlüğe Girmemiş YKTK Anlaşmaları Listesi⁵

Ülkeler	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi ²	Resmi Gazete Sayısı	Yürürlük Tarihi
Bahreyn	15.02.2006	03.07.2010	27630	-
Cezayir	03.06.1998	21.10.2003	25266	-
Kamerun	24.04.2012	-	-	-
Karadağ	14.03.2012	-	-	-
Kosova	07.04.2006	10.08.2010	27668	-
Kuveyt	27.05.2010	20.01.2012	28179	-
Nijerya	02.02.2011	-	-	-
Senegal	15.06.2010	27.03.2012	28246	-
Slovakya ⁶	13.10.2009	-	-	-
Sudan	19.12.1999	-	-	-
Tanzanya	11.03.2011	-	-	-

5.Eylül 2012 itibariyle güncel listedir.

6.09.10.2000 tarihli önceki YKTK Anlaşması halen yürürlüktedir ve bu anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kalkacaktır.

6 Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarında en çok tercih edilen tahkim mercileri hangileridir?

Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarına bakıldığında en sık karşılaşılan tahkim yeri, merkezi Washington'da bulunan ve kısaca ICSID olarak bilinen Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez'dir (International Centre for Settlement of Investment Disputes). ICSID, 18 Mart 1965 tarihli ICSID Sözleşmesi ile kurulmuş, Türkiye de bu sözleşmeyi 3460 sayılı kanun ile onaylamış ve 6 Aralık 1988 tarihli Resmi Gazete'de yayınlayarak yürürlüğe sokmuştur.

Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarının neredeyse tamamında ya tek uyuşmazlık çözüm yeri ya da alternatiflerden biri olarak ICSID öngörülmüştür. ICSID, kurumsal bir tahkim merciidir, Washington'daki merkezinde önceden belirlenmiş tahkim kuralları, işleyiş prosedürleri ve kendine ait bir sekreteryası ile faaliyet göstermektedir. Bu bakımdan yatırım uyuşmazlıkları bakımından dünyada en önde gelen uyuşmazlık çözüm mercii olarak gösterilmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmaları arasında ICSID tahkiminin öngörülmediği YKTK Anlaşmaları arasında Rusya ve İran ile imzalanan YKTK Anlaşmaları sayılabilir.

ICSID'den sonra en sık görülen uyuşmazlık çözüm mekanizması, kısaca UNCITRAL olarak bilinen Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (United Nations Commission on International Trade Law) Tahkim Kuralları'na göre kurulması öngörülen tahkim heyetidir. ICSID'in aksine UNCITRAL Tahkim Kuralları ad hoc tahkim öngörmektedir. Ad hoc tahkimde taraflar hakemlerin sayısından atanmasına, uyuşmazlığa uygulanacak hukuktan tüm prosedürlere kadar tahkim sürecine ilişkin pek çok konuyu kendi iradeleri ile belirleme imkanına sahiptirler. Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarının yaklaşık 60 tanesinde UNCITRAL tahkim imkanı mevcuttur. Bununla birlikte UNCITRAL tahkim imkanının öngörülmediği YKTK Anlaşmaları arasında Almanya, A.B.D, Birleşik Krallık, Fransa, İsrail ve Kuveyt anlaşmaları sayılabilir.

En sık karşılaşılan tahkim mercilerinden sonuncusu ise, merkezi Paris'te bulunan Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkim Divanı'dır (International Chamber of Commerce International Court of Arbitration). MTO tahkimi de, tıpkı ICSID gibi kurumsal bir tahkim mekanizmasıdır. MTO tahkiminin öngörüldüğü YKTK Anlaşmalarına örnek olarak Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Libya, Özbekistan ve Ukrayna gösterilebilir.

7

Yatırım uyuşmazlığı durumunda tahkim başvuru sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

YKTK Anlaşmaları genel olarak yatırımları koruyucu hükümler içerseler de, bu korumanın kapsamı her YKTK Anlaşmasında aynı değildir. Yatırımcıya tanınan korumanın kapsamı, ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, bir YKTK Anlaşması altındaki tahkim imkanı, çeşitli vasıtalarla kısıtlanmış ya da belirli koşullara bağlanmış olabilir. Bu kapsamda, YKTK Anlaşması altında tahkime başvurmak isteyen yatırımcıların, dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar şunlardır:

• **“Yatırım” ve “Yatırımcı” tanımları:** Yatırım, YKTK Anlaşmalarının en temel kavramlarının başında gelmektedir. Yatırım kavramı genellikle “her türlü malvarlığı” şeklinde geniş olarak tanımlanmakta ise de, bazı YKTK Anlaşmalarında bu tanım daraltılabilmekte ve/veya belirli bazı faaliyetler anlaşma kapsamından çıkarılabilmektedir. Dolayısıyla yatırımcıların faaliyetlerinin, ilgili YKTK Anlaşması kapsamında tanımlandığı şekliyle bir “yatırım” olup olmadığının belirlenmesi, anlaşma altında tahkime gidilebilmesi için zaruridir. Müteahhitlik hizmetlerine ilişkin varlıklar ve bu hizmetlerden doğan alacakların da, pek çok YKTK Anlaşması altında yatırım kavramı kapsamında değerlendirilmesi ve dolayısıyla YKTK Anlaşmaları kapsamındaki koruyucu hükümlerden yararlanması mümkündür. Bununla birlikte gerek “yatırım”, gerekse “yatırımcı” tanımları bakımından müteahhitlik hizmetlerini kapsam dışında bırakan bir düzenleme bulunup bulunmadığının her bir YKTK Anlaşması bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Benzer bir değerlendirme, ilgili YKTK Anlaşması kapsamında “yatırımcı” tanımı için de yapılmalıdır.

• **Anlaşmanın zaman bakımından uygulanması:** Anlaşmanın zaman bakımından uygulanması iki bakımdan önem arz etmektedir. Birincisi, YKTK Anlaşmasının zaman bakımından hangi yatırımlara uygulanacağına ilişkin olarak anlaşmalar arasında farklılıklar bulunabilmektedir. Örneğin, bazı YKTK Anlaşmaları, yalnızca anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak yatırımlara uygulanacağını öngörürken bazı anlaşmalarda ise anlaşmanın yürürlüğe girme tarihinden önce ya da sonra yapılan yatırımları kapsamaktadır. Bu açıdan, tahkime gidilmeden önce, anlaşmanın zaman bakımından hangi yatırımlara uygulanacağına ilişkin düzenlemeler incelenmelidir. Zaman bakımından uygulamanın önem arz ettiği ikinci durum ise uyuşmazlığın meydana gelme zamanına ilişkindir. Bazı YKTK Anlaşmalarında söz konusu anlaşmaların yürürlük tarihinden önce meydana gelen uyuşmazlıklara uygulanmayacağı açıkça belirtilmektedir. Bu tip düzenlemeler de kimi durumlarda yatırımcının tahkime başvurusunun önünde engel teşkil edebilmektedir.

• **Bekleme süresi:** Bekleme süresi, bir yatırım uyuşmazlığının ortaya çıkması halinde yatırımcının uyuşmazlığı tahkime götürmeden önce beklemesi gereken süreyi ifade etmektedir. Bu sürenin amacı genellikle taraflara, müzakereler yoluyla dostane çözüm için fırsat tanımadır. Bekleme süreleri YKTK Anlaşmaları altında genellikle 3, 6 ya da 12 ay gibi farklılık gösterebilmektedir. Bu sürelere dikkat edilmesi, tahkim talebinin sunulması gibi tarihine karar verilmesi bakımından önemlidir.

•**Tahkimin ön koşulları:** Bazı YKTK Anlaşmaları altında tahkime gidebilmek için yapılması ya da kaçınılması gereken davranışlar söz konusu olabilmektedir.

Bu tip ön koşullara örnek olarak;

- Uyuşmazlığın taraf devletin yargısal veya idari makamları önüne getirilmesi halinde tahkime başvurulamaması,
- Uyuşmazlığın taraf devletin yargısal veya idari makamları önüne getirilmesi halinde, tahkime gidebilmek için bu makamlardan belirli bir süre içinde (örneğin 6 ay veya 1 yıl) nihai bir karar çıkmamış olması, ya da
- Yalnızca "fiilen başlamış" yatırımlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların tahkime götürüleceğinin düzenlenmiş olması,

durumları sayılabilir. Bu bakımdan tahkim imkanı değerlendirilirken, varsa ilgili YKTK Anlaşmasında tahkime gitmek için öngörülen ön koşulların da değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

8

Hakem kararları nasıl yürürlüğe konur ve bağlayıcılığı nedir?

Hakem kararları, taraflar üzerinde bağlayıcıdır. Ancak hakem, kararlarının icra edilebilir nitelik kazanması için, kural olarak, kararın uygulanacağı ülkenin mahkemeleri tarafından “tanınması ve tenfiz edilmesi” gerekir. Tanıma ve tenfiz prosedürü için, çok taraflı bir anlaşma olan ve kısaca New York Sözleşmesi olarak bilinen “Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında 10 Haziran 1958 tarihinde New York'ta Yapılan Sözleşme” imzalanmıştır. Dünya çapında 146 ülke New York Sözleşmesi'ni imzalayarak yürürlüğe sokmuştur. Bu özelliği ile en geniş katımlı uluslararası sözleşmelerden biridir. New York Sözleşmesi, 30 Eylül 1992 tarihinden beri ülkemizde de yürürlüktedir ve Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca kanun hükmündedir.

Yabancı bir devlete karşı bir hakem kararının icra edilebilmesi için, öncelikle o devletin New York Sözleşmesi'ne taraf olup olmadığına, taraf ise Sözleşme'ye herhangi bir çekince koyup koymadığına belirlenmesi gerekmektedir. New York Sözleşmesi'ne taraf bir ülke mahkemesinin tanıma ve tenfiz talebini hangi hallerde reddedebileceği, New York Sözleşmesi'nde sınırlı olarak sayılmıştır. Bu sebepler arasında mahkeme özellikle (i) uyumsuzluk konusunun tanıma ve tenfiz talebinin yapıldığı ülke kurallarına göre tahkimle çözülmeye elverişli olmadığına, ya da (ii) hakem kararının tanıma ve tenfizin talep edildiği ülkenin kamu düzenine ilişkin kurallarına aykırı olduğuna hükmederse, tanıma ve tenfiz talebini reddedebilmektedir.

Bununla birlikte, ICSID tahkimi sonucunda elde edilen hakem kararları, tanıma ve tenfiz prosedürünün bir istisnasını teşkil etmektedir. Buna göre ICSID tahkimi sonucunda alınan bir hakem kararı, herhangi bir tanıma ve tenfiz prosedürüne gerek duyulmaksızın, adeta karar kendisine karşı icra edilecek olan devletin bir mahkemesinin kararıymış gibi doğrudan icra edilebilmektedir. Hatta söz konusu devletin hakem kararına uymaması halinde hakem kararı, o ülkenin malvarlığının bulunduğu herhangi bir ülkede de icra edilebilmekte ya da icra tehlikesi ile devleti hakem kararına uymaya zorlamak mümkün olabilmektedir. Kararlarının icra edilmesindeki bu kolaylık, diğer tahkim mercilerine kıyasla ICSID tahkiminin önemli bir avantajıdır.

9

YKTK Anlaşmalarında yatırımlara uygulanan standartlar nelerdir?

YKTK Anlaşmalarının devletlerin bakış açısından iki temel amacı vardır: (i) Yatırıma ev sahipliği yapacak ülkede yabancı yatırımın teşvik edilmesi ve yabancı yatırımcılar için istikrarlı, eşit, avantajlı ve şeffaf şartların oluşturulması ve (ii) Ulusal yatırımcı ve yatırımların anlaşmanın tarafı diğer devletin sınırlarında korunması. Bu kapsamda Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarında, adil ve eşit muamele, tam koruma ve güvenlik, keyfi ve ayrımcı muamelelerin yasaklanması, milli muamele, en çok gözetilen millet muamelesi ilkeleri gibi muamele standartları yer almaktadır.

Muamele standartları, yabancı yatırımla ilgili her konuya uygulanan genel muamele standartları ile yalnızca belirli konuları düzenleyen özel muamele standartları olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel muamele standartları da kendi aralarında mutlak standartlar ve nispi standartlar olarak ikiye ayrılabilir. Adil ve eşit muamele, tam koruma ve güvenlik, keyfi ve ayrımcı muamelelerin yasaklanması, devletleştirme ve para transferleri uygulamaları herhangi bir şarta bağlı olmayan nitelik taşımalarından ötürü mutlak standartlara örnek teşkil etmektedir. Uygulanmaları şarta bağlı olan ve muamele karşılaştırması gerektiren milli muamele ve en çok gözetilen millet muamelesi ise nispi standartlara örnek oluşturmaktadır.

a. Tam Koruma ve Güvenlik

Tam koruma ve güvenlik ilkesi yatırıma ev sahipliği yapan devlete, kendisinin ve organlarının veya üçüncü kişilerin yabancı yatırıma yapılabilecek olumsuz muamelelerden yabancı yatırımı koruma yükümlülüğünü yükler.

Bu yükümlülük ICSID kararlarında, yatırıma ait malların harap edilmesini önlemek, yatırımın gerçekleşmesi için gerekli olan izinleri hukuka aykırı nedenlerle iptal etmemek gibi örneklerle somutlaştırılmıştır. Bununla birlikte, bu sorumluluk, tam koruma ve güvenlik standardının mutlak standart olmasından ötürü, ilgili ülkenin kendi ve diğer ülke vatandaşlarına sağladığı muamelelerden bağımsız olarak değerlendirilecektir.

Türkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarının yaklaşık olarak yarısında tam koruma ve güvenlik muamelesi yer almaktadır.

b. Adil ve Eşit Muamele

Adil ve eşit muamele standardının temel amacı, diğer muamele standartları tarafından bırakılan boşlukları da kapsayarak yabancı yatırımcıya daha geniş bir koruma alanı yaratmaktır. Bunun sonucu olarak, adil ve eşit muamele ilkesi YKTK Anlaşmalarında en çok başvurulan standartlardan birisidir. Bunun yanında, YKTK Anlaşmaları genellikle adil ve eşit muamele standardının kapsamını açıkça belirlememektedir.

Uluslararası yatırım hukuku özellikle yatırımcının hukuki beklentilerinin karŐılanmasını, adil ve eşit muamelenin kapsamının belirlenmesinde önemli bir ölçüt olarak belirlemiŐtir. Bu kapsamda, hukuk ve usul kurallarına uygunluk, kanuni prosedũr, iyi niyet, ayrımcı davranmama, istikrar ve Őeffaflık, adil ve eşit muamelenin gereklerindedir. Ayrıca, uluslararası yatırım uyuşmazlıkları kapsamında ktũ niyet, uluslararası standartlardan önemli derecede sapma, bilinçli görevi ihmal, yasal dũzenlemelerin keyfi deĐiŐtirilmesi de adil ve eşit muamele gereklerine aykırılık olarak değerlendirmektedir.

ICSID davalarında, adil ve eşit muamelenin ulusal hukuk standartlarının ötesinde uluslararası hukuk standartları dahilinde değerlendirilmesi gerektiği birçok kez karara baĐlanmıŐtır. Bu anlayıŐ, adil ve eşit muamele ilkesinin diğer ilkelerden bağımsız ve kendine zgũ niteliğini de vurgulamaktadır. Yatırıma ev sahipliği yapan devletin yabancı yatırımcıya yaptığı uygulama, her ne kadar kendi yasalarına uygun veya kendi ve ncũ ülke vatandaşlarına da yapılan uygulamadan farklı olmasa da, uluslararası adil ve eşit muamele standartlarına uygun değilse, yatırımcı adil ve eşit muameleye tabi tutulmamıŐ sayılacaktır.

c. Keyfi ve Ayrımcı Muamele Yasağı

Bu ilke Tũrkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarının önemli bir kısmında dũzenlenmiŐtir. Muamelenin dũzenlendiĐi YKTK Anlaşmalarında yaygınlıkla keyfi, ayrımcı, makul olmayan ve haksız kavramları kullanılmıŐtır. Bununla birlikte, keyfi ve ayrımcı muamelenin yasaklanması ilkesinin genellikle adil ve eşit muamele ile tam koruma ve gũvenlik maddeleri ile birlikte aynı madde içerisinde dũzenlendiĐi görülmektedir.

d. En ok Gözetilen Millet Muamelesi

En çok gözetilen millet muamelesi, aralarında YKTK Anlaşması bulunan iki devletin, birbirlerine diğer ncũ bir ülkeye tanıdıklarından daha az ayrıcalıklı ve elverişli imkânları sağlamamalarını gerektirmektedir. Diğer bir deĐiŐle, en çok gözetilen millet kaydı, iki taraflı yatırım anlaŐmasına taraf bir devletin yatırımcıları veya yatırımlarının, taraf diğer devletin baŐka devlet yatırımcıları veya yatırımlarına sunduğu en avantajlı yatırım imknlarından yararlanmasını sağlar.

En çok gözetilen millet kaydı, yatırıma ilişkin hangi dönemi kapsadığı bakımından iki gruba ayrılabilir: (i) yatırım yapılmadan önceki ve yatırım yapıldıktan sonraki dönemi kapsayanlar ve (ii) yalnızca yatırım yapıldıktan sonraki dönemi kapsayanlar. Tũrkiye'nin taraf olduğu YKTK AnlaŐmalarındaki en çok gözetilen millet maddelerinin çoğunluğu yatırım yapılmadan önceki ve yatırım yapıldıktan sonraki dönemi kapsamaktadır. Bu husus, Tũrkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarında genellikle açık olarak dũzenlenmektedir. Uyuşmazlık zmũne ilişkin usul kurallarının kapsam dahilinde bulunup bulunmadığı hususunda ise, son yıllarda imzalananlar dışında, Tũrkiye'nin taraf olduğu YKTK Anlaşmalarının bũyũk çoğunluğu sessiz kalmıŐtır.

YKTK Anlaşmaları en çok gözetilen millet muamelesine ilişkin özel istisnalar içerebilmektedir. Bunlardan birincisi, tarafların üye oldukları bölgesel ekonomik teşkilatlar, gümrük birliği, serbest ticaret bölgesi ve benzeri ekonomik topluluklar ve anlaşmalardır. İkinci istisna ise, tarafların üçüncü ülkelerle imzaladığı vergilendirmeye ilişkin anlaşmalardır. Diğer taraftan, YKTK Anlaşmalarında en çok gözetilen millet kaydına konusal sınırlama getirilip getirilmediği de önem taşımaktadır. Örneğin, Türkiye ile ABD, Libya ve Lübnan arasındaki YKTK Anlaşmalarında gayrimenkullere ilişkin konusal sınırlamalara yer verilmiştir.

e. Milli Muamele

Milli muamele standardı, aralarında yatırım anlaşması bulunan iki devletin, anlaşmanın karşı tarafı devletin yatırımcısına kendi yatırımcısına tanıdığından daha az ayrıcalıklı imkanları tanımamasını ifade etmektedir. Milli muamele ilkesinin kapsam ve uygulaması en çok gözetilen millet kaydına önemli derecede benzerlik göstermektedir.

Milli muamele nispi ve şarta bağlı bir muamele standardıdır. Bunun sonucu olarak, milli muamele standardının uygulanmasına ilişkin, yatırıma ev sahipliği yapan ülkenin yerli yatırımcıya uyguladığı muamele ile yabancı yatırımcıya uyguladığı muamelenin karşılaştırılması gerekir.

10 YKTK Anlaşmalarına benzer koruma sağlayan diğer anlaşmalar nelerdir?

a. Enerji Őartı Anlaşması

Enerji Őartı Anlaşması ("EŐA"), sınırlar ötesi enerji iŐbirliđi için çok taraflı bir hukuki çerçeve oluŐturmak amacıyla Aralık 1994'te imzalanmış ve Nisan 1998'de yürürlüğe girmiŐtir. EŐA, temel uluslararası yatırım, ticaret ve ulaŐım hedeflerini belirleyen siyasi ve hukuki bir belgedir. Ayrıca, enerji sektörüne özgü olarak, geniş bir yelpazede yatırım, ticaret ve enerji mallarının ulaŐımı, rekabet, çevre, sermaye piyasalarına eriŐim ve teknoloji aktarımı gibi konulardaki yasal hak ve yükümlölükleri düzenlemektedir. EŐA'ya, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu, 50'den fazla ülke taraftır.

EŐA'nın yatırımlara dair maddeleri, anlaşmanın hedeflerini gerçekleŐtirmek bakımından oynadıkları rol dolayısıyla, EŐA'nın kilit hükümlerini oluşturmaktadır. Bu düzenlemeler, yabancı yatırıma ilişkin olarak dünyada imzalanan ilk çok taraflı anlaŐmalardan birini oluşturmaktadır ve bu alanda doğrudan uygulanabilen haklar sağlayan ilk çok taraflı anlaŐmadır. Yabancı yatırıma ilişkin diğer uluslararası benzer düzenlemelerden farklı olarak, EŐA'nın yatırım yükümlölükleri yatırımcılar tarafından zorunlu tahkim yoluyla yatırımın yapıldığı ülkeye karşı uygulanabilmektedir. EŐA'ya taraf devletlerden biri ile diğer taraf devletin yatırımcısı arasında çıkabilecek uyuŐmazlıklarda, tarafların uyuşmazlığı ICSID, UNCITRAL veya Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü tahkimine götürmeleri mümkündür.

b. İslam Konferansı TeŐkilatına Üye Ülkeler Arasında Yatırımların Teşviki, Korunması ve Garanti Edilmesi Anlaşması

İslam Konferansı TeŐkilatına Üye Ülkeler Arasında Yatırımların Teşviki, Korunması ve Garanti Edilmesi Anlaşması ("İKT Anlaşması"), İslam Konferansı DıŐiŐleri Bakanları tarafından Haziran 1981'de Irak'ta kabul edilmiştir. Türkiye, AnlaŐmayı 16 Temmuz 1987'de imzalamış ve 9 Őubat 1991'de onaylamıştır. 31 Ocak 2012 itibarıyla İKT Anlaşması'nı 34 ülke imzalamış ve Anlaşma bunlardan 27'sinde onaylanmıştır.

İKT Anlaşması, İslam ülkeleri arasında ekonomik iliŐkiler bakımından genel bir çerçeve sağlayan İslam Konferansı Üyesi Devletler Arasında İktisadi Teknik ve Ticari İŐbirliđi ile İlgili Genel Anlaşma'nın 1. maddesine dayanmaktadır. Bu bağlamda İKT Anlaşması, İslam ülkeleri arasında ekonomik kaynakların en elverişli Őekilde kullanılabileceği bir yatırım ortamı yaratmayı amaçlamaktadır.

İKT Anlaşması, üye ülkeler için bir uyuşmazlık çözüm mekanizması da öngörmektedir. Buna göre yatırım uyuşmazlıklarının çözümü için özel bir organ oluŐturulacaktır. Fakat anlaşma, bu organ oluŐturuluncaya kadar uygulanmak üzere ad hoc bir uzlaŐtırma ve tahkim mekanizması öngörmektedir.

DEİK Yurtdışı Yatırımlar Çalışma Grubu üyeleri:

Sabancı Holding	Volkan Kara - Çalışma Grubu Başkanı	Kurumsal Strateji ve Planlama Direktörü
Anadolu Grubu	Hakan Nazlıoğlu - İş Geliştirme Komitesi Başkanı	İş Geliştirme Koordinatörü
Kale Grubu	Yalçın Yılmazkaya - Kamu İlişkileri Geliştirme Komitesi Başkanı	Kıdemli Danışman
Ziraat Bankası	Sertaç Kundakçı - Araştırma Komitesi Başkanı	Uluslararası Bankacılık ve İş Geliştirme Bölüm Müdürü
Alarko	Ümit Nuri Yıldız	Mali Analiz Sistem ve Yönlendirme Koordinatörü
Arçelik	Hasan Ali Yardımcı	Stratejik Planlama Direktörü
Betek Boya ve Kimya San. A.Ş.	Orhan Yazıcı	Dış Yatırımlar ve İhracat Grup Müdürü
Çalık Holding	Serhat Demir	Hukuk Direktörü
Çalık Holding	İrfan Başak	Strateji Yönetimi Direktörü
Çelebi Holding	Talha Göksel	Genel Müdür
Çelebi Havacılık	Abdullah Kırımı	İş Geliştirme Koordinatörü
Dedeman Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Mustafa Akyüzlü	Pazarlama ve Satış Direktörü
Dedeman Turizm Yönetimi A.Ş.	Murat Yılmaz	İş Geliştirme Direktörü
Doğuş Holding	Eryiğit Umur	Dış Yatırımlar Direktörü
Eczacıbaşı	Deniz Sakallı	İş Geliştirme Uzmanı
Eczacıbaşı Yapı Gereçleri Sanayi ve Ticaret A. Ş.	Ali Murat Aköz	Mali İşler Direktörü
Grup İmpeks	Merve Yalçın	İthalat İhracat Müdürü
Knauf İnşaat	Nevzat Evik	Raporlama ve Araştırma Koordinatörü
Koç Holding	Funda Güngör Akpınar	Stratejik Planlama Koordinatörü
Kordsa Global	Cenk Alper	İşletmeler Başkan Yardımcısı
Kordsa Global	Murat Yalçınkaya	Pazar İstihbarat Müdürü
Nuh Çimento	Hakan Bulut	Strateji ve İş Geliştirme Müdürü
Şişecam	Gizem Sayın	Planlama Genel Müdür Yardımcısı
TAV Havalimanı Holding	Serkan Kaptan	Strateji ve İş Geliştirme Müdürü
TAV Havalimanı Holding	Bülent Özütürk	Yatırımlar Koordinatörü
TAV Tepe Akfen Yatırım İnşaat İşletme	Burak Özselçuk	İş Geliştirme Müdürü
Türk Hava Yolları	Mehmet Şükrü Nenem	Stratejik Planlama ve Yatırımlar Müdürü
Yaşar Dondurma ve Gıda Maddeleri A.Ş. (MADO)	Hasan İbrahim Toksoy	Yönetim Kurulu Danışmanı
Yaşar Holding - Boya Grubu DYO	Cem Gürkan	İhracat ve İş Geliştirme Direktörü
Zorlu Enerji Grubu	İbrahim Sinan AK	Genel Müdür Yardımcısı

Çakmak Avukatlık Bürosu